

А. В. Марквардт, студент
Науковий керівник: **М. Б. Ріппа**, к. е. н., доцент
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна

СУЧАСНІ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Соціальне страхування є основним елементом системи захисту в країнах з розвинутою ринковою економікою, це позитивно впливає на ефективний розвиток громадянського суспільства на демократичних засадах. Соціальні інститути сприяють забезпеченні соціальної безпеки, сталого економічного розвитку і це дає можливість збалансувати інтереси всіх соціальних груп населення. Однією із ознак цивілізованості громадянського суспільства, його розвитку на демократичних основах є ефективне функціонування системи соціального страхування.

Організація соціального страхування визначається моделями соціального захисту, проголошеними тією чи іншою державою. При цьому останні визначають ще й систему фінансових відносин у суспільстві. Так, якщо реалізується модель «мінімальної держави», то соціальна функція держави виявляється слабо і фінансових ресурсів для її реалізації потрібно менше, а отже, рівень оподаткування в економіці буде невисокий (наприклад, країни Північної Америки). Навпаки, якщо суспільство буде соціально орієнтовану (змішану) державу з широко вираженою соціальною функцією, то потреба у фінансових ресурсах для неї зростає, а отже, рівень оподаткування в економіці буде вищий (наприклад, країни Скандинавії чи континентальної Європи). Виникає потреба згрупувати існуючі моделі соціального страхування в ринкових умовах та проаналізувати можливість їхнього використання в Україні. [1]

У країнах-членах Європейського Союзу домінують чотири основні моделі соціального захисту: континентальна (модель Бісмарка), англосаксонська (модель Беверіджа), скандинавська і південноєвропейська.

Модель Отто фон Бісмарка (так звана континентальна модель) – полягає у наявності тісного зв'язку між рівнем соціальних виплат та тривалістю страхового стажу. Ця модель в повній мірі орієнтована на діючий механізм соціального страхування, фінансове забезпечення всіх соціальних виплат здійснюється в

більшій мірі, рахунок страхових внесків як роботодавців так частково і внесків застрахованих осіб [1].

Нині у Німеччині, як у країні-засновниці континентальної моделі соціального захисту функціонує п'ять форм державного соціального страхування, які регламентуються Кодексом соціального права:

- державне медичне страхування;
- державне обов'язкове страхування у разі догляду за хворою чи старою людиною;
- державне пенсійне страхування;
- державне страхування на випадок безробіття;
- державне страхування від наслідків нещасного випадку на виробництві [3].

Фінансування системи соціального страхування в Німеччині здійснюється в основному за рахунок страхових внесків як застрахованих працівників так і роботодавців, а також, частково, за рахунок коштів держави, та комбінації обох видів фінансування. Гарантом виконання соціальних зобов'язань виступає держава, через механізм перерозподілу частини коштів на покриття видатків у вигляді державних дотацій.

Модель Лорда Вільяма Беверіджа широко відома як англосаксонська модель представлена в Європі такими країнами як Велика Британія та Ірландія. Вона базується на таких принципах: 1 – всезагальності системи соціального страхування; 2 – принцип одноманітності й уніфікації соціальних послуг і виплат; 3 – принцип розподільної справедливості – основний у даній моделі, оскільки мова йде не про професійну (як у бісмарківській моделі), а про національну солідарність [1].

Слід зазначити, Францію прийнято відносити до змішаної моделі соціального захисту, адже вона займає проміжне становище між двома концептуальними моделями, сформованими західним суспільством. Французька модель дістала назву консервативно-корпоративістської, або франко-німецької, і фактично являє собою по-єднання двох інших моделей – беверіджиської та бісмарківської. Перша, беверіджиська модель, передбачає державний перерозподіл доходів від більш багатих до бідних прошарків суспільства шляхом стягування податків і проведення цільових державних програм. Таким чином, державна соціальна політика охоплює все суспільство і має метою боротьбу з бідністю [2].

Південно-європейська модель представлена в Італії, Іспанії, Греції й Португалії. В цих країнах системи соціального захисту були створені або вдосконалені лише упродовж останніх десятиліть. Дану модель можна інтерпретувати як таку, що розвивається, перехідну. Західні дослідники відзначають її «рудиментарність».

Як правило, рівень соціальної захищеності в цій моделі відносно низький, а завдання соціального захисту часто розглядається як справа родичів і сім'ї.

Основним принципом шведської системи соціального захисту є її універсальність, тобто охоплення всіх прошарків населення. Наступним за важливістю принципом, характерним для багатьох європейських «соціальних економік», є принцип соціальної солідарності, який полягає в тому, що всі громадяни рівним чином і незалежно від соціального статусу беруть участь у фінансуванні системи соціального захисту, докладаючи співмірний своїм доходам внесок [1].

Таким чином, проблема підвищення рівня захисту населення України і, зокрема, розвитку соціальних видів страхування потребує розроблення державної політики ефективного розвитку соціального страхування разом з загальнонаціональними економічними пріоритетами. Мають передбачатись умови для подальшого розвитку законодавчої та удосконалення нормативної бази, запровадження системи загальнообов'язкового медичного страхування тощо.

Список використаних джерел

1. Вереша Н. М., Ріппа М. Б., Зарубіжний досвід соціального страхування населення та можливості його застосування в Україні, *Зб. ст. здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня Навчально-наукового інституту фі-нансів, банківської справи Університету ДФС України*, ч. 2, 2019, С. 23–27.
2. Малюга Л. Ю., Соціальне забезпечення населення Франції: зміст та шляхи вдосконалення соціального законодавства України, *Прикарпатський юридичний вісник*, № 1(26), 2019, С. 100–108.
3. Коваль С., Система державного соціального страхування: досвід України та Німеччини, *Світ фінансів*, № 2 (55), 2018, С. 67–77.